

Bilaga - redovisning av forsknings- och lokala utvecklingsprojekt år 2017

Redovisning av forskningsprojekt

Utvärdering av Signs-of-Safety

Signs-of-Safety (SoS) är en modell för utredning och uppföljning i socialt barnvårdsarbete i avsikt att säkerställa barns säkerhet och skydd mot våld i hemmet. Studien redovisar modellens spridning och tillämpning i stadsdelsförvaltningar samt övriga kommuner i Stockholm län. Syftet med studien är att undersöka i vilken omfattning och på vilket sätt SoS används samt att beskriva och analysera principiellt viktiga förtjänster och begränsningar som är förenade med att ta modellen i bruk.

Studien visar att modellen tillämpas i någon utsträckning i nästan 90 procent, men att endast en liten andel av de tekniker och verktyg som Signs-of-Safety innefattar används i socialtjänstens olika verksamheter. Vanligast är att s.k. mappning används och denna teknik brukas främst i utredningar på yngre barn där det finns uppgifter om våld i hemmet. Studien pekar på stora variationer i hur tekniker som mappning används i praktiken samt svårigheter att realisera säkerhetsplaner. Andra resultat är att personalen uppskattar modellen men att personalomsättning försvårar förutsättningarna för att modellen får fördjupat fäste. Teoribildningen pekar på att sådana generella modeller som SoS ofta transformeras på olika sätt i olika lokala kontexter. Den beskurna och anpassade användning av modellen som denna studie påvisar kan dels förstås utifrån hur de delar som används stärker professionen i det handläggande arbetet, men också utifrån att modellen – som är framtagen i ett land där barnskydds principer dominerar – tillämpas i Sverige vars barnvårdsarbete traditionellt baseras på föräldrastöds principer.

Utvärdering av sociala insatsgrupper för unga i Stockholms län

Sociala insatsgrupper (SIG) är ett arbetssätt för att förhindra att ungdomar rekryteras till en kriminell livsstil och för att underlätta avhopp från organiserad brottslighet. Arbetssättet innebär att polis och socialtjänst tillsammans rekryterar ungdomar som man bedömer lämpliga för att ingå i SIG, därefter kopplas skolan och andra resurser in för att samordna olika insatser riktade till den

unge. Ersta Sköndal Bräcke högskola har utvärderat arbetet med sociala insatsgrupper för unga i Stockholm, Botkyrka och Södertälje. Syftet är att utveckla kunskapen kring sociala insatsgrupper som ett arbetssätt för att motverka en fortsatt kriminell utveckling bland unga genom att rikta samordnade insatser från olika myndigheter och andra samhälls- aktörer. Utvärderingen visar att SIG för unga har utvecklats från en tänkt generell samarbets- eller samverkansmodell mellan i första hand polisen, socialtjänsten och skolan till att bli en individuell behovsprövad socialtjänstinsats. Att SIG har utvecklats till att vara en individuell behovsprövad socialtjänstinsats har i den aktuella utvärderingen fått två konsekvenser. En är att urvalsprocessen av ungdomar till sociala insatsgrupper är mindre samordnad och mer bygger på ”tips” från individuella medarbetare än vad beskrivs i vägledningarna från Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen. En annan konsekvens är att det har utvecklats ett tydligt salutogent perspektiv på arbetet med ungdomarna inom SIG. Tillsammans med ett aktörsgemensamt individanpassat stöd och att etablera ett engagemang som lever vidare efter SIG-insatsen, kännetecknar det salutogena perspektivet i SIG som behovsprövad socialtjänstinsats.

Utvärderingen visar också att utöver polisen och socialtjänsten, och i viss mån skolan, så deltar få andra potentiella lokala offentliga och privata aktörer i de övergripande samarbetsmötena. För att SIG ska kunna utvecklas ur ett individuellt perspektiv behöver ett bredare och mer aktivt socialt nätverk etableras runt SIG-ungdomarna, t e x med praktikplatser, arbete, boende och fritidsaktiviteter i syfte att skapa en materiell och social grund som kan stödja en fortsatt positiv utveckling efter att den formella SIG-insatsen är avslutad.

Processtöd i stärkt tidigt stöd i samverkan - ytterstaden

Projektet ”stärkt tidigt stöd i samverkan” arbetar för att nå barn och föräldrar tidigt och främja goda uppväxtvillkor för alla barn i Farsta, Enskede-Årsta-Vantör, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Skarpnäck, Skärholmen och Spånga-Tensta stadsdelsförvaltningar. Satsningen innefattar samverkan mellan de aktörer som möter familjer med de minsta barnen, främst barnavårdscentraler, barnmorskemottagningar, öppna förskolan och förebyggande socialtjänst. Processtödet innebär att medarbetarna som ingår i utvecklingsarbetet har skattat samverkan utifrån perspektiven regelverk, organisation och synsätt. Modellen med spindel-mätningar kan ses som en temperaturmätare i en samverkansprocess för att synliggöra upplevda utvecklingsområden.

Resultaten visar att samverkan har ökat och att upplevelsen är att förutsättningarna för samverkan i många fall förbättrats. Faktorer

kopplade till organisation visar att upplevelsen av resurser för samverkan, varierar stort. Medarbetarna har skattat att de upplever att stödet till barn och föräldrar blivit bättre. För att veta om det stämmer behöver barn och föräldrars upplevelser undersökas - först när de upplever att stödet förbättrats kan vi hävda att samverkansprocessen varit framgångsrik.

Redovisning av lokala utvecklingsprojekt

Bo kvar – förstudie

Skärholmens stadsdelsförvaltning har genomfört en förstudie över hur de kan utforma och prova nya arbetssätt rörande det vräkningsförebyggande arbetet samt förstärka barn- och föräldraperspektivet. Statistiken visar att många brukare riskerar att få sitt hyreskontrakt uppsagt på grund av upprepade sena hyresinbetalningar samt att många barn lever under osäkra boendeförhållanden. Samverkan har utvecklats vilket har resulterat i att antalet kontrakt som räddats har ökat dessutom har ett initiativ tagits för att utveckla samverkan med fler hyresvärdar genom Skärholmens fastighetsförening. Att öka antalet hembesök har visat sig vara mer effektivt än att skicka brev vilket har inneburit att upptäckten av vanvårdsärenden har ökat kraftigt och det vanligaste är patologiskt samlande.

Flera kunskapsluckor har identifierats, hyresvärdar saknar kunskap om socialtjänstens arbete, mandat och handlingsutrymme. Socialsekreterare saknar kunskap inom hyresjuridik varför en kunskapssatsning planeras för ca 100 medarbetare i grundläggande hyresjuridik av Stockholms hem. I förstudien föreslås också att en ny verksamhet utvecklas med föräldrarådgivare under 2018.

Specialiserat boendestödteam – förstudie

Syftet med Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning projekt är att öka antalet personer med samlarsyndrom som tar emot stöd för att på sikt minska antalet vräkningar. Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning har haft ett lokalt utvecklingsprojekt kring samlarsyndrom, år 2014 till 2016. Ett stort antal utbildningar genomfördes för att ge ökad kunskap om samlarsyndrom bland handläggare och boendestödare och en Task Force startades för att utveckla och förbättra samverkan mellan olika myndigheter och verksamheter som möter målgruppen.

I förstudien har en inventering av behov av specialiserat boendestödteam genomförts och 15 verksamhetschefer uppgav att de hade ca 100 ärenden med samlarproblematik. Ett specialiserat boendestödteam har startats med boendestödare som tillämpar arbetsmetoder utifrån erfarenheter från det tidigare samlarsyndromprojektet. Genom att organisera en särskild grupp

boendestödjare med högre kompetens och bättre förmåga att klara av de ofta påfrestande och långdragna arbetet. Det har varit av stor betydelse hur teamet har organiserats, att ingen i teamet har varit klientens ordinarie boendestödjare och att alltid vara två i teamet samt att det finns en metod och handledning. Målet är att teamet ska kunna bistå övriga stadsdelar med sin kompetens.

Kristeamet – utvärdering

Farsta stadsdelsförvaltning, familjestödsenheten har ett kristeam som ska fungera som en länk mellan socialsekreterare, familjen och andra vårdinsatser, för att förbättra situationen både för familjer och socialsekreterare. I insatsen arbetar kristeamet parallellt med utredande socialsekreterare under utredningstiden. Syftet med utvärderingen var att undersöka om insatsen har bidragit till en förbättrad situation för utredare och familjer. Åtta utredare och två bitr enhetschefer har intervjuats och resultatet visar att Kristeamet bidrar med en djupare förståelse av familjernas situation och tillför ett mer omfattande underlag för bedömningar i utredningarna, samt ökar familjernas delaktighet i utredningsarbetet. Utmaningar som framkommit gäller insatsens struktur, kommunikationen och övergången till vidare stödinsatser.

Mätinstrument livskvalitet (gruppbostad) – förstudie

Syftet med Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning projekt är att skapa ett mätinstrument, för att säkerställa att insatser enligt LSS och lagens intentioner om goda levnadsvillkor utförs. Samt att skapa en tydlighet och transparens kring gruppbostadens uppdrag och på vilket sätt insatsen utförs. I förstudien framkommer att de planerar att arbeta vidare med livsområdena makt och tillgänglighet. Genom att göra brukarna mer delaktiga i framtagandet av mätverktyget fångas deras olika intressen och sociala sammanhang in. Mätinstrumentmodellen ska genom utbildning och anpassad kommunikation ge mer makt till brukarna. Dessutom vill projektet utveckla mer anpassade frågor som bättre kan omhändertas.

Öppenvård västerort – förstudie

Hässelby-Vällingby, Bromma, Spånga-Tensta och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar har genomfört en behovsanalys av socialtjänstens öppenvårdsinsatser när det gäller samverkan, samordning och samutnyttjande av strukturerad gruppbehandling. Förstudien redovisar intervju svar från 18 medarbetare, genomgång av material om stadsdelarnas verksamhet och litteraturstudier. Kartläggningen visar tydliga behov och stort intresse hos medarbetare att samverka kring gruppbehandlingar. Verksamheterna har flera liknande behandlingsprogram och arbetsmodeller och förvaltningarnas verksamhet skulle kunna

komplettera varandra. Genom samverkan kan antalet möjliga behandlingar utökas för brukarna oavsett geografiska positioner, vilket ökar likställigheten. Förstudien föreslår att förvaltningarna väljer några gruppbehandlingar som kan erbjudas gemensamt i ett kostnadsfritt utbyte av platser, för att minska administration och underlätta planeringen. Det är viktigt att göra medarbetare delaktiga i processen och skapa en gemensam vision i utvecklingen av en gemensam öppenvård.

Processkarta för arbete mot självförsörjning

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning har beviljats medel 2015, 2016 och 2017 för att bryta långvarigt bidragsberoende för klienter med försörjningsstöd. Projektet har utvecklat ett processtöd för att tydliggöra, effektivisera och synliggöra en gemensam kunskapsgrund hos socialsekreterare samt utvecklat ett strukturerat arbetssätt för att identifiera utvecklingsområden och öka kvaliteten i arbetet. Ett stort antal klienter har förflyttat sig från kartläggningsfas till insatsfas och i alla nya ärenden är ambitionen att klienten snabbare ska få en utredning och insats. Totalt har 170 klienter deltagit i projektet, 68 män och 102 kvinnor. 43 klienter har nått sista fasen, avslutning och 93 klienter näst sista fasen, insatser. I 66 ärenden med barn har barnens situation synliggjorts i 39 ärenden. Arbetssättet har bidragit till en ökad tydlighet i arbetet och har verkat stressreducerande för socialsekreterare.

Utmaningar som kvarstår är;

- att få ta del av fler klienters åsikter genom att utveckla brukarundersökningar.
- att FREDAs undersökningar inte har använts fullt ut då det finns en osäkerhet hos socialsekreterarna vad man ska göra med svaren.
- en fortsatt utveckling av samverkan med alla samverkansparter då kunskapen om socialsekreterarnas arbete på försörjningsstöd är bristfällig, det finns en föreställning att socialtjänsten "bara betalar ut pengar".
- att projektet tenderade att möta kvinnor med utländsk bakgrund annorlunda jämfört med män, då de inte ges lika mycket tid och utrymme att prata.
- en digitalisering av handlägningsstödet pågår.

2016 fick projektet Kvalitetsutmärkelsens förnyelsepris samt Kvalitetsutmärkelsens hedersomnämning 2017 vilket bidragit till att arbetet och professionen har stärkts. Linnéuniversitetet har genomfört en fördjupningsstudie 2017 och bl a kartlagt framgångsfaktorer vid användning av förändringsplaner. Under 2018 får projektet fortsatt delfinansiering av Finsam samt planerar att arbeta intensivt med en grupp ensamstående kvinnor med barn.

Västernorrlandsmodellen – förstudie

Skärholmen stadsdelsförvaltning har i en förstudie provat Västernorrlandsmodellen som innebär att intervjua barn och ungdomar som har eller har haft kontakt med socialtjänsten och utifrån deras synpunkter utveckla verksamheten. I förstudien har intresserade socialsekreterare genomfört 18 intervjuer med barn i åldrarna 5 – 18 år. Resultatet av intervjuerna visar att det är en bra modell för att utveckla barns delaktighet inom socialtjänsten. Flera utvecklingsområden har identifierats;

- hur byten mellan socialsekreterare och övergångar mellan enhetens grupper kan förbättras.
- socialsekreterare behöver bli i tydligare i att återge och förklara för barn i samtal varför de har kontakt med socialtjänsten och vad som händer i deras familjer.

Intervjuresultatet och förslag på verksamhetsutveckling har därefter diskuterats på ett seminarium för enheten. För att kunna se om barns delaktighet har ökat behöver man fortsätta att samla in barns synpunkter över tid. Detta förutsätter att det finns en ansvarig, då det kan vara svårt med tid i socialsekreterarnas vardag och dessutom upplevdes transkribering av intervjuer som tidskrävande.

Brukarskola på boende- och behandlingsenheten – förstudie

Brukarskolan har sin förlaga i STAR Learning Center, Toronto som är en kursverksamhet för personer i hemlöshet utifrån filosofin att även om man är hemlös behöver det inte vara ett hinder för personlig utveckling, med anställda kursledare som tidigare varit studenter i verksamheten.

Syftet med förstudien har varit att undersöka möjlighet och förutsättningar att driva en liknande verksamhet inom Boende- och behandlingsenheten. För är att ge brukare kunskap om samhället för att öka de boendes självständiga liv och motverka passiviseringen genom att skapa en verksamhet som utgår från brukarnas önskemål och behov. Målgruppen är personer med funktionsnedsättning och missbruk och klienter i Bostad Först.

Projektet mål är att skapa en modell för att systematiskt erbjuda kurser och aktiviteter som underlättar den enskildes väg till större autonomi och en så självständig boendeform som möjligt. Fokusgrupper med brukare har genomförts där följande önskemål har framkommit;

- kurser i matlagning med inriktning på billig nyttig och lättlagad vardagsmat
- näringslära och friskvård

utbildning i rättigheter och delaktighet har
Ett samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan har inletts som har
lång vana av kursverksamhet för personer med psykiska
funktionsnedsättningar. Brukarskolan inleddes med en
Sommarskola med utflykter med syftet att visa stadens positiva
sidor och aktiviteter som inte kostar något. "Din egen makt"
utbildningar har genomförts under hösten 2017 vid två tillfällen för
totalt 8 deltagare.

Stödgrupper för föräldrar efter separation – förstudie

Socialtjänstavdelningens familjerådgivning har genomfört en
förstudie för att utveckla en gruppverksamhetsmodell för föräldrar
efter separation. Modellen ska ha fokus på barns behov för att
förebygga psykisk ohälsa hos föräldrar och barn efter föräldrars
separation. Projektet har inhämtat kunskaper och erfarenheter via
utbildning, studiebesök och intervjuer av professionella i Sverige,
Norge och Storbritannien, samt åsikter från barn och föräldrar. I
förstudien föreslås att föräldrastödet ska vara fem till sex
gruppträffar, med information som varvas med reflektion,
diskussion och hemuppgifter i olika temaområden, t ex livet efter
separation, barns reaktioner och behov efter föräldrars separation,
hur man kan vara ett stöd för sitt barn, specifika dilemman i
situationen som separerad förälder, konflikt och samarbete med
barnets andra förälder, mitt föräldraskap.

Det är viktigt att få deltagarna att fokusera på det egna
föräldraskapet och att förmedla hopp till förändring samt att sträva
efter att förmedla kunskap på ett sätt som inte upplevs som tillrätta-
visande. Modellen kommer att provas i två grupper under 2018 och
en utvärdering av modellens nytta genomförs i en forskningsstudie
vid Linköpings Universitet. Projektet får fortsatt finansiering av
Psykisk ohälsa 2018.

Stärkt brukarinflytande i verksamheten

Södermalms stadsdelsförvaltning har 2015, 2016 och 2017 beviljats
medel för att utveckla en hållbar struktur för brukarinflytande och
brukarmedverkan. Syftet är att stärka inflytandet för brukarna som
kommer i kontakt med socialtjänsten på Södermalm och i Skarpnäck,
samt att testa och utveckla en modell för verksamhetsutveckling där
brukarinflytande ska vara en av huvudkomponenterna.

En enkätkartläggning har genomförts hur man arbetar med
brukarinflytande och delaktighet på individnivå, verksamhetsnivå och
organisationsnivå. Resultaten visar att metoder och arbetssätt för
brukarinflytande och delaktighet på individnivå är det mest vanligt
förekommande. Därefter kommer verksamhetsnivå och sist kommer
systemnivå. Brukarundersökningar är den vanligaste samman-

ställningen som används som underlag för verksamhetsutveckling. Resultaten visar att 40 procent av verksamheterna har analyserat sammanställd data från brukarna och använt analyserna i sin verksamhetsutveckling, men det finns fortfarande behov av att mer systematiskt arbeta med analyser. Verksamhetsförbättringar som gjorts utifrån brukarnas åsikter handlar framför allt om ändrade arbetssätt, nya metoder och kunskapspåfyllnad i exempelvis jämställdhet, arbetsplatsmöten, ärendeforum, ADL taxonomi (bedömning av aktivitetsförmåga), enkät, utbildning och fördelning av resurser samt en omorganisation för effektivare brukarprocess.